

אהרן אוסטרובסקי

אֶהְרֵן אוֹסְטְרוֹבְסְקִי

אֶהְרֵן אוֹסְטְרוֹבְסְקִי – הוּא הַמְתַנַּדֵּב הָעֵבְרִי הָרִאשׁוֹן לְלִגְיוֹן הָאֶרְצִי־יִשְׂרָאֵלִי מֵאִמְרִיקָה, אֲבָל הוּא גַם אֶחָד הַחֲלוּצִים הָרוֹסִים הַמּוֹכִיחַ, מֵהָרִאשׁוֹנִים כְּתַנּוּעַת הָעוֹלָם שְׂאֲחָרֵי הַסּוּנְרוֹם הַקְּשִׁינּוּבִי וְאַחֲרֵי הַצֵּעֵת־אוֹנְנֵדָה. בְּתוֹר מַחֲאָה נֶגַד הַהֲצָעָה הַזֹּאת עַל הַקּוֹנְנֵרִם, עֹזֵב הָעֵלֶם הַצֵּעִיר אֶהְרֵן אֶת בֵּית אֲבוֹתָיו בְּבוֹהוֹסְלוֹב, בְּאוֹקְרִינָה, וַיַּחַר עִם חֲבוּרַת חֲלוּצִים עֲלֵה לֵאמֹר לֵהוּיֹת סוּעֵל כְּפָרִי. בְּכַשְׁרוֹנְתּוֹ הַבְּלִתִּי רִנְלִים לְמַד הָאִינְטֵלִיגֵנְט אֶהְרֵן מֵהַר כָּל עֲבוּדוֹת שְׂדֵה וְעֲבוּדוֹת־נְמִיעוֹת שׁוֹנוֹת וְהַסְתַּנֵּל לַחַיִּים הַיִּסִּים, הַפְּשׁוּמִים, הַיִּשְׂרִים שֶׁל סוּעֵל עֵבְרִי כְּפָרִי בֵּאִי. אַחֲרֵי זֶמֶן יָדוּעַ, כְּשֶׁבִּאֲתִי אֲנִי עִם חֲבוּרַת חֲלוּצִים לֵאמֹר, הִיָּה אֶהְרֵן אוֹסְטְרוֹבְסְקִי לְמוֹרָה לָנוּ בְּעֲבוּדוֹת שְׂדֵה שׁוֹנוֹת, לְמַד אוֹתָנוּ לְחַרוֹשׁ, לְזַרְעוֹ וּלְנַשׁוּעַ.

הוּא הִיָּה חֲבִיבִם שֶׁל כָּל הַסּוּעֵלִים הָעֵבְרִים בְּפֶתַח תְּקוּהָ, שֶׁנִּמְצְאוּ בָּהּ אוֹ כַּמְסָפָר רַב, בְּמַסְפָּר אִיזוֹ מֵאוֹת. אֶהְרֵן אוֹתוֹ כָּלְנוּ, בְּגַלְל יָדְעוּ לְשִׁיר יִסָּה וּלְרַקֵּד וְעֲבוּר עֲלִיזוֹת רוּחוֹ, עֲלִיזוֹת אֲשֶׁר נִבְעָה מֵאִפּוֹ, שֶׁהִיָּתָה בְּלִתִּי מְלֵאכּוֹתִית.

נִזְכַּר אֲנִי בְּעוֹנֵג גְּדוֹל בְּאוֹתָם יְמֵי שְׁבִתוֹת הַמַּעֲשִׂים בַּעַת הָרִאשׁוֹנָה לַחֲיִינוּ בֵּאִי חַיִּי חֲלוּצִים, יְמֵי שְׁבִתוֹת נְעִימִים אַחֲרֵי שְׁבוּעַת יְמֵי עֲבוּדַת־שְׂדֵה קְשִׁים, אִרוּכִים, עֲבוּדָה בְּשֶׁמֶשׁ הַיּוֹקֵדָה. לְעֵינַי הָאֲכָרִים בְּפֶתַח־תְּקוּהָ, שֶׁהִבִּיעוּ בְּמַכְמִיָּהם שׁוּיֹן נֶסֶשׁ וְקִרְרוּת וּלְסַעֲמִים לְעַנְיָה, בְּלִינֵי בְּכָל שְׁבִת עַל גֵּרֵן הַמוֹשְׁבָה כְּמַשְׁחָקִים שׁוֹנִים, בְּשִׁירָה וְרִקּוּדִים, בְּלִינֵי בֵּיתִם לְבָבִי וְקִרְבַּת־נֶפֶשׁ. וּלְמַנּוֹת עֵרֵב כְּשֶׁהִשְׁמַשׁ הַחֲלָה לְשִׁקּוּעַ מְעֵרְבָה, הַצִּיגְנוּ אֶהְרֵן כְּמַסְקֵד בְּשׁוּרֹת עֲרוּכּוֹת, הַצִּיג אֶת כָּל מַחְנֵה הַסּוּעֵלִים הַהֲנוּן שֶׁלָּנוּ, וּבִהֲתִיצְבוּ בְּרִאשׁוֹ בְּתוֹר הַמּוֹזֵר, בְּתוֹר הַיִּסְוֵלָה, הָעֵבְרִינוּ בְּכָל חוּצוֹת הַמוֹשְׁבָה, עֵבַר אֶתְנוּ בְּאוֹסֵן דִּימוֹנְסְטְרַטִּיבִי עַל יַד בֵּית הַכְּנֶסֶת, בְּמַקּוֹם שֶׁאֲכָרִי סֶתַח תְּקוּהָ הַתְּסַלְלוּ כְּבַר מְעֵרִיב וְקִדְשׁוּ אֶת הַלְּבָנָה, וְהוּא שֶׁר אֶת שִׁיר הָעֲבוּדָה שֶׁלָּנוּ בְּאוֹנֵי הָאֲכָרִים הָעוֹבְדִים בְּנִכְרִים:

עוֹרוּ, אַחֵי, אֵל תְּנוּמוֹ!

לְעֲבוּדַתְכֶם, אֲנִי קוֹמוּ!

יְהִי, חֵי, לִי לִי, הֵה עֲמִלִּי!

הָעוֹלָם עוֹמֵד עַל הָעֲבוּדָה,

רוֹנֵנָה, שִׁירוֹ בְּקוֹל תּוֹדָה,

יְהִי, חֵי, לִי לִי...

רַק עֲבוּדַת הָאֲדָמָה הִיא כָּל חֲיִינוּ,

מִכָּל צָרָה תְּצִילֵנוּ!

יְהִי, חֵי, לִי לִי...

את השיר הזה שר אהרן אוסטרובסקי בקול רם ויסה וכלנו החרנו החזקנו אחריו
בלבב שלם ובאמונה גדולה במלים. האכרים יצאו מבית הכנסת, הגיעו עלינו ראש, על
הרוסים, בדאבון לב, על שבאנו לארץ ישראל, להשמתות...
שנים אחדות עבד ככה אוסטרובסקי בפתח תקוה עבודת שדה קשה, שר שירים והיה
עליו תמיד ומלא חיים, היה שמח, לעתים קרובות שר גם את שירו של גורדון הזקן,
הפועל הארצישראלי הפילוסוף, חביבם של כל הפועלים בא"י:
כאמש איך בין מיר איין ארים אידעל
און עס דארט מיר נוט דער מוח,
איין ארץ ישראל זינג איך מיר אליעדעל
און מאך א גוטע כוס אויך!

כשהגירת החלוצים מרוסיה לא"י החלה להתגבר, עדה אוסטרובסקי עם חבורת צעירים
הגליה, אשר הישוב הפרטיקסליסטי עוד לא התפשט ולא התערה בו כביהודה וביחוד
בפתח תקוה. על אדמת הקרן הקימת, על האדמה החפשית, אמר לנשם את אדיאות החיים
הקואופרטיביות שלו, לנטוע על שפת הירדן וים הכנרת את הרעיון הקומוניסטי-הציוני, את
החיים החפשים של העם העברי המתחדש בארצו, בלי מנצל ומנוצל.

בחוויה-המושבה אשר לקרן הקימת, בדגניה היפה הקואופרטיבית, על שפת הירדן היה
אהרן לשומר בליל. בלילות הנליל הנהדרים, לאור הידח המשתקף בטי ים כנרת, או לאור
הככבים, כאויר הנשף הזך כבדלה, בדומית הקדש אשר בעמק הירדן, ישב או התהלך
השומר לילה, לילה נשען על רובהו וחלם את חלום תחית העברים, מזה וארג ברמיונו את
חיי ישראל, הצריך להולד מחדש בארצו.

אמית, חרישית היא עבודת חברינו בליל, תמיד הם מנבלי אמצעים, ועוד יותר
מנבלים במספר האנשים. ביהודה תנועת הפועלים-דחלוצים יותר גדולה והייהם יותר עליזים,
סואנים. אניוח באות לחוף יפו ומביאות יהודים בעלי ממון או יהודים בלי ממון אבל
בעלי נשמות נאות.

אהרן אוסטרובסקי לא יכול לשאת את רבה את ברירות החיים הנליליים, והוא חזר
ליהודה. והמושבה פתח תקוה הציעה לו משרת שומר ראשי בכפר-סבא הסמוכה, והוא קבל
את המשרה ברצון.

שקמים ואפיים היו גם חיינו בתור שומר במושבת השקדים הקמנה כפר-סבא. שקם
חיינו ואפיוחם ססקו פתאם עם ההתנסלות של ערביים על כפר-סבא.

אל השומר הראשי, אהרן אוסטרובסקי, בא בריו מהסביבה ובקשו להיות לו למחסה
מפני אלה המחפשים אותו ורוצים לספות את נפשו, לנקום בו נקמת דם בגלל אסון אהבה.
אהרן אוסטרובסקי קבל את הערבי תחת חסותו וגם מנהו לשומר בחלק מכרמי המושבה.
הענין הזה וגם מקרה נבנה מצד ערביים אשר השומר החדש ירה עליהם, נרמו לידי כך שבלייל
אסל אחד התנסל הכפר הערבי הגדול קלקיליה על כפר-סבא, שדרו שקדים וגדעו עצים
רבים. אהרן אוסטרובסקי והשומרים עוזריו הגינו על עצמם ועל המושבה ככל אשר יכלו,
אבל הם היו רק קמץ קמץ כנגד מספר עצום של מתנפלים. לאלה הצליח לתפס בידיהם

את אהרן ולהביאו אל כפרים. המושבה שתחתיה באה לעזרה והרפה את הערביים וגם שחררה את אהרן אוסטרובסקי.

אחרי המאורע הזה נברה באהרן נטית הנרדמים. הוא נסע בחשאי, בלי להודיע למי שהוא, מסני שהתניש לעזוב את הארץ, נסע פריזה, אל עיר-התבל העצומה, נסע ללמוד את למודיו אשר הפסיק כל שנות היותו בא"י. הוא למד גם מלאכה, כדי להרויח את פרנסתו. למד על בוריה את השפה הצרפתית ונכנס אל הסורבונה הפריזית בתור תלמיד. שתי שנים למד באוניברסיטה זאת. בראשית המלחמה עזב את צרפת ונסע לאמריקה והרויח שם יפה בעבודתו, אבל דבריו היו תמיד: היום היותר טאושר בחיי יהיה זה, שבו אשוב ארצה ישראל'.

את בית החרשת, ואת חיי בית החרשת, ואת אוירו, לא יכול אהרן אוסטרובסקי, השומר בשדות ומרחבי יהודה והגליל, לנשוא. הוא עזב אחרי זמן ידוע את בית החרשת והיה למזכר עתונים. עשה את עבודתו זו משלש לפנות בוקר עד השעה העשירית לפני הצהריים. בעד העבודה הקשה של נושא עתונים קבל שכר קטן מאשר קודם בעד עבודה בבית חרשת, אבל שבע רצון היה על המצאו בחוץ, באויר. בחציהיום השני עסק בלמורים. זמן ידוע לפני שנספח אל הלניון העברי עבדו יחד במקום אחד בניוורק. שיחותינו בשעות המנוחה נסבו על ארץ ישראל ועל המאורעות הנדולים המתרחשים ושיעור יתרחשו בשדות והרי יהודה והגליל, השדות וההרים שהוא עזבם מרצונו, ואני גורשתי מהם בראשית המלחמה ע"י הממשלה הטורקית. בליון נפשו העז לא"י הודגש בכל דבריו. כאשר נאו בעתונים הידיעות משרה הקרב בא"י, כי האנגלים שכרו את חזית הטורקים בעזה וכאר שבע וחררו אל פנים הארץ, עלה לו בקשי לגמור את יום העבודה; הוא היה נסער מאד, לא דבר עם איש, עשה תדיר שניאות בעבודתו. לפנות ערב בלכתנו רגלי ממקום העבודה אל ביתנו, פנה אלי ואמר את הדברים האלה: מחר לא אבוא עוד לעבוד, אינני יכול! האנגלים והאוסטרלים גואלים את ארצנו ואנכי אעבוד במנוחה בניוורק? לא! לא אוכל נשוא עוד! מחר אכנס אל סקידות קבלת המתנדבים האנגלית ואספח אל הצבא האנגלי. אבקש אותם מאד שישלחוני אל חזית א"י.

אני כמובן לא הטיתי בדבריו את לבו מאחרי רעיונו. העירותי לו רק שאין במחיות אם ישלחו אנשי צבא מתנדבים בודדים אל החזית בא"י. לו התנדבו בני ישראל בחבורות, אולי אפשר היה להשיג הסכמה לתנאי הזה.

אהרן אוסטרובסקי ענה לי על זה: חבורות עדיין אינן, אבל הלא צריך כי אחד יתנדב הראשון, ואז יבואו גם חבורות.

למחרת עזב את אשתו וילדו, ובו בזמן שחבריו התיחסו לכלל הענין בשויון נפש, התיצב הוא לפני סקידות קבלת המתנדבים האנגלית ונספח אל הצבא בתור המתנדב העברי הראשון מאמריקה לשדה הקרב הארצישראלי.

ימים אחרים לפני היותו לאיש צבא, ישבנו יחד, חבורת מי שחיו בארץ ישראל, ושיוחחנו על הרדיפות האחרונות של הממשלה הטורקית את היהודים בא"י, על החרבן וההרס שהיא מביאה על ישובנו. אהרן אוסטרובסקי ישב מדוכא עד מאד, לא דבר מלה,

ואולם פתאם קם ובחור מענה על דברינו החל לשיר בקול זך, יפה ורם ככל האפשר את
החרוזים האלה משירו של המשורר יעקב כהן:

הגביר אויב את השוד —

לא! אין כח לסבול עוד!

רצה, חמס, הלל צר,

רמס את כל רם.

ארור כל מתחנן לו,

כל אשר לא יענה לו

דם!

טר המות, אך לא צר

לנפל חלל עם הצר!

לאחר ימים אחדים הלך לקים את דברי השירה.

האיש היחידי
הנשאר על הארץ כש
הים ספח את הארץ